

TÀRBENA

Festes Patronals

del 4 al 8 d'agost de 2000

EL PARLAR DE TÀRBENA I LA INFLUÈNCIA DEL MALLORQUÍ

VICENT BELTRAN I CALVO

La comunitat lingüística internacional considera la mateixa llengua la que es parla a Alcoi, Pego, Palma de Mallorca, Barcelona, Lleida o Castelló, a pesar de les lamentables i contínues discussions, que responen a interessos polítics, a les quals ens hem acostumat els valencians en els darrers anys. Les diferències dialectals entre unes i altres ciutats són molt poques i les determina sobretot la pròpia geografia. Curiosament, el tarbener fa de pont entre la modalitat valenciana i la mallorquina i és per això que molts lingüistes s'han interessat al llarg d'aquest segle pel nostre parlar, anomenat *salat* pels estudiosos de la llengua i *parlar de sa* pels mateixos tarbeners, enfront del *parlar de la* dels pobles veïns.

És ben conegut pels historiadors que al segle XVII, una vegada expulsats els moriscos l'any 1609, l'interior de la nostra comarca quedà pràcticament despoblat. Davant d'aquesta situació, el duc de Gandia, alhora virrei de Mallorca, s'encarregà de dur gent procedent de les Illes Balears per a repoblar tota la zona.

Ara bé, la incidència dels illencs és major en uns pobles que en altres. Mentre que a les valls de l'interior –Castells de Serrella, la Vall d'Alaguar, Ebo, Gallinera– i a la zona compresa entre Tàrbena i Jesús Pobre; és a dir, aquests dos pobles i Xaló, Llíber, la Llosa, Pedreguer i Gata, amb la Rectoria, està documentat el component humà procedent de les Illes, i, a més a més, s'evidencia clarament en la pròpia varietat lingüística, a la resta de llocs hi manca documentació.

Segons Monjo (1991: 479), el tarbener es tracta "...d'un «parlar campanar», diferencial, però no del tot aïllat; cal estudiar-lo dins el marc de la zona amb repoblació mallorquina. Aqueixa fidelitat podria haver-se facilitat gràcies a les característiques físiques del poble: es tracta d'una població muntanyosa, mal comunicada i tradicional

ment amb preferència pels matrimonis amb gent del mateix poble. A més, al costat de la consciència que s'hi parla diferent, es manté viu a la tradició oral el record de les rels a Mallorca”.

El primer lingüista que va escriure sobre el parlar de Tàrbena va ser el mallorquí mossèn Antoni Alcover, que visità Tàrbena els dies 27 i 28 de juny de 1918 i hi recollí informació inèdita i valuosíssima. Per una banda, destacà els llinatges més comuns: *Cifre, Calafat, Estalrich, Ferrer, Ginart, Gisbert, Jordà, Lledó, Molines, Moragues, Marcó, Mascaró, Monjo, Mas, Mestre, Nadal, Planells, Ripoll, Rosselló, Salvà, Serra, Seguí, Sastre, Taverner, Tomàs, Vila, Vaquer*, que serien la “prova més forta de que la gent de Tàrbena és nissaga mallorquina”, segons paraules del lingüista; i, per una altra, la conservació de l'article personal en, que pronuncien [an], per als noms masculins que comencen per consonant: an *Pere*, an *Batiste*, an *Joan*; si comencen en vocal o si son noms femenins, s'hi usa l', la: l'*Enric*, la *Maria*, la *Carme*; i la utilització de l'article es, que pronuncien [as]: as *cap*, as *llibre*, as *carrers*, as *atres*, i sa, fent sonar la a ben clara: sa *cama*, sa *dona*, i el plural ses: ses *pilotes*, ses *lletres*. També documenta mots que considera ben mallorquins com *recapte* ('cosa de menjar'), *maleit*, *maleita* ('curt de geni'), *beneit*, *beneita* ('poc seny, bàmbol') i fa constar que diuen *sa mo* (meua) *germana*, *sa mo* (meua) *tia*, *sa mo* (meua) *'miga*, as *mo germà*, as *mo cosí*, as *mo 'mic*, as *mo vestit*; *mel.la*, *mel.ler*, *mel.ló*, *vel.lar*; *am* en lloc de *amb*; conserven el pronom mallorquí *elze*, que pronuncien [alza]: *sa mare que tinga filles*, *l que sa'ls a sàpia guardar* / *i que es compra una gerreta*, / *i als a comença a salar*; la 1ª pers. sing. del present i la 1ª i 3ª del sing. del subjuntiu la fan sonar -a: *io canta*; volen que *io canta*, que ell *canta*.

Ja a la dècada dels setanta, Veny (1974 i 1976) fa diversos estudis sobre el valencià meridional. A la revista *Lluc* ens parla de “El llegat lingüístic

mallorquí a Tàrbena (Alacant)", que dos anys després ampliarà. De fet, és en aquesta nova publicació (Veny 1978) quan l'autor estudia de ple el parlar de Tàrbena (sistemes fonètics vocàlics i consonàntics; article salat; article personal) i hi dóna notícies dels seus mallorquinismes, fent-los extensius, en part, al que ell anomena "la regió de Tàrbena", és a dir, la Marina, sobretot l'Alta: *oruga, titineta, allot, jugar a conillons amagar, mans palpes, ascanyat, animpassà, serraís, remutxalla, cap caparull*; sovint la relació amb el mallorquí és de coincidència semàntica: *dissabte 'vespra', sembrar 'plantar' i capell 'didal de l'aglà'*; o de paral·lelisme fonètic com per exemple en *jutger, bixest, ribrell, crosses, catsana, dissatte, etc.*

Colomina (1985b i 1986) en el seu article sobre "El parlar de Marina Alta", on caldria ubicar el tarbener, arriba a la conclusió que la influència lingüística del mallorquí no es redueix únicament a Tàrbena, sinó que s'estén a tota la Marina Alta i a part de la Marina Baixa, la Safor i comarques veïnes; que el parlar de la Marina Alta és molt conservador i prou impermeable a les pressions de la llengua dominant; i que, amb tot, es pot afirmar que ens trobem davant d'una subvarietat de la llengua catalana diferent del valencià d'Alcoi-Albaida-Xàtiva i sobretot de l'alacantí.

En "Mallorquinismes a Tàrbena i a la Marina Alta" Colomina, basant-se en bona part en Veny (1978), presenta un recull importantíssim de característiques fonètiques, morfosintàctiques i lèxiques, sovint conservades en toponímia, que ha deixat la repoblació mallorquina a les terres peninsulars. Destacarem en aquest darrer apartat els mots o expressions següents, algunes de les

quals es desconeixen a Tàrbena:

- animals: *titina, xoliguer, ammèl.lera, escarpó, pàssera, potó, petxelida* (i petxelina);
- plantes i fruits: *metló, jonc, cabrombo/combrombo*;
- característiques físiques: *maleit, bòtil, despitrellat, escarlèbit*;
- el camp: *ampit, capcingle, degotís, eixarcolar, gotinejar*;
- lèxic divers: *serradís, crosses, anitpassada, dissabte 'vespra', dilluns 'endemà', poltrú, esguitx, trespol, tudar*;
- expressions i locucions: *jugar a conillons, fer un ba, de bonaveres, net com un vivori, a balzèm, estar alt de barret, estar fet un bòtil, etc.*

Però, a pesar de tot, insistim que és a Tàrbena on el component illenc va ser major, tal i com assenyala Monjo (1991): el primer gran establiment s'efectuà l'any 1612 amb 36 pobladors; el segon el 27 d'agost de 1616 amb la vinguda de 23 repobladors nous, amb la consegüent distribució de terres. La mobilitat de la població i els matrimonis mixtos hi aporten més gent de les illes establits als pobles veïns. Els repobladors de Tàrbena procedien principalment de Manacor, Santa Margalida i Pollença. Per orde d'abundància destaquen els cognoms mallorquinotarbeners següents: *Molines, Ripoll, Soliveres, Monjo, Pont, Cifre, Marcó, Calafat, Mascaró, Vila, etc.*

Seguidament farem una aproximació lingüística al tarbener, que al costat de l'empremta mallorquina, presenta moltíssimes peculiaritats o característiques pròpies que el fan força interessant i atractiu per als estudiosos de la nostra llengua. La comparació amb els pobles veïns s'ha fet necessària per a ressaltar el seu particularisme.

Tàrbena	Bolulla	Callosa	Castells	Parcent	Alcanalí	Xaló-Llíber
olorar	oldre	oldre	oldre	oldre	olar	olar
espitjar	espitjar / espentar	espentar	espentar	estibar	estibar	espitjar
nyarco	nyaco	clenxo	trinxet	trinxet / merxo	trinxet / merxo	nyarco
barandat	sitala	sitara	sitala	barandat	barandat	barandat
xanca	cos-coix	sambori	cel	estambòric	estambòric	estambòric
xofes	xufes	xofes	xofes	roses	roses	gallets

Tàrbena	Bolulla	Callosa	Castells	Parcent	Alcanalí	Xaló-Llíber
viró	viró	viró	viró	ditet	ditet	ditet
barginja	bargina	barginja	barginja / bargínia	asbatzínia	basínia	asbasínia
ficossi	ficòs	alficòs	ficòs	ficòs	ficòs	ficossi
gorrunella	orendella	orandella	orandella	oronella	oronella	oronella
tallanàs	tallanàs	rascacul	rapacul	tenalles	tallanàs	tallanàs
fuçó	fiçó	fuçó	fiçó	fibló	fibló	fibló

TÀRBENA	MALLORQUÍ	VALENCIÀ
gulla, metla	guya, metla	agulla, ametla
radó, vaïna	redó, veïne	redó, veïna
llevor, demunt, secorrar	llevor, demunt, secorrar	llavor, damunt, socarrar / su-
dissatte, sats	dissatte, sats	dissabte, saps
treure, jonquera, iò neda	treure, jonc, jò ned	traure, junc, ió nade
capet, foquet	capet, foquet	cabet, foguet
sa taula, as llibre	sa taula, es llibre	la taula, el llibre
an Vicent, la Maria	en Vicenç, na Maria	Vicent, Maria
aquet, aqueix, aquell	aquest, (aqueix), aquell	este, eixe / ixè, aquell
iò als-a diré axò	jò els a diré axò	ió els diré això
allò és per tu	allò és per tu	allò és per a tu / pa tu
m'ha despert	m'he despert	m'ha despertat

A més a més, la configuració del nostre dialecte s'ha vist condicionat bàsicament pel caràcter marginal d'una comarca apartada de pobles castellanoparlants i de les grans ciutats de València i Alacant, la qual cosa ha afavorit la conservació de molts arcaïsmes i formes dialectals peculiars, coincidents, en gran part, amb la llengua normativa.

I per a fer-nos una idea més global del parlar de Tàrbena, caldria veure algunes característiques,

no precisament mallorquines, però que particularitzen el nostre poble:

1. FONÈTICA

– Manteniment de [e] en paraules com ara *gener*, *llençol*, *gegant* i *queixal*, sense passar a [i] o [a], com als pobles veïns, on se sent *giner*, *llançol*, *jagant* i *quixal*.

- Hi ha un predomini clar de les variants *nar*, *cabar*, *gulla*, *metla*, *bella*, *gonia* per 'anar, acabar, agulla, ametla, abella i agonia', coincidint amb el mallorquí.
- Els mots *aigua* i *guitarra* són pronunciats pels tarbeners *èuia* i *guitèrra*.
- El parlar de Tàrbena conserva les pronúncies valencianes tradicionals en paraules com *búit* i *cuína*, coincidint amb la resta de la Marina Baixa i amb la zona d'Alcoi-Cocentaina. La majoria dels valencians s'ha decantat per les variants *buít* i *cuína*.
- També manté viva la distinció de la /b/ i la /v/ i la pronunciació geminada del grup /tl/: *ametta* i *espatlar-se*, que sonen *mel·la* i *aspal·lar-se* a Tàrbena, es transformen en *mela* i *aspalâ-se* a Altea i a l'Alfàs. Igualment sona clara la -t dels grups -nt i -lt: *pon[t]*, *malal[t]*, que desapareix en plural.
- La -d- intervocàlica es manté molt més ferma que als pobles veïns, coincidint amb Bolulla: *llaurador*, *foradet*; i també *recades* i *minjades*.
- Les formes tarbeneres *lloquet*, *foquet*, *capet* i *nuquet* s'oposen al valencià general *lloguet*, *foguet*, *cabet* i *nuguet*.
- Trobem casos de -r ultracorrecta: *presor*, *provesor*, *cómpter* per 'presó, processó i compte'.
- Hi destaquen també diverses paraules que s'han vist afectades per altres fenòmens fonètics, com ara assimilacions, dissimilacions, afèresis, metàtesis, etc.: *canaro*, *cirer*, *cra*, *cuscunelles*, *dentilla/entilla*, *llengonissa*, *marget*, *matalaf*, *mosenillo*, *mugueró*, *pelà*, *queredilla*, *ronzella*, *secorrar*, *sengrintana*, *trébol*, que equivalen a les formes normatives 'gerani, cirerer, cranc, cosquerelles, llentilla, llonganissa, margenet, matalàs, escolà, mugró, palaia, creïlla, rosella, socarrar, sargantana, térbol'.

2. MORFOLOGIA

- Diferent distribució de les vocals /e/ i /a/ en els presents i imperatius respecte al valencià general: *iò parla*, *que iò parla*, *que ell parla*, *vage vosté*, *gire't*.
- Intercalació de una -v- en els imperfets del tipus *cavia*, *trevia*, *crevia* i *correvia*.
- El verb anar fa el futur *naré*, *naràs*, *narà*, *narem*, *nareu* i *naran*.
- Predomini absolut de les formes verbals velaritzades: *diguem*, *creguem*, *tregueu*, *correguent*, en

oposició a la pronúncia dels pobles meridionals *veïns diem*, *creem*, *traeu* i *corrent*.

- Vitalitat del pronom *los* (*iò los diré que vinguen*) fins i tot combinat: *iò lo'l donaré*; *fes-lo-la*; *compra-lo'ls*.
- Hi ha variació generacional entre les formes *mirar-ho*, *mirant-ho* i *cull-ho* i les preferides pels jòvens *mirâ-u-ho*, *mirant-u-ho* i *cull-u-ho*.
- Els adverbis de lloc en tarbener són: *ací*, *aquí* i *allà*, com en la llengua clàssica.
- Els determinants demostratius *sa meua*, *sa teua* i *sa seua* evolucionen a *sa mo*, *sa to* i *sa so*.
- Els numerals *dèsset* i *dènou* són pronunciats *dèss[e]t* i *dèn[e]u*.

3. LÈXIC

- Destaca la conservació de moltes paraules perdudes als pobles veïns: *pinta*, *bec*, *allot*, *arracades*; malgrat tot, són habituals els castellanismes *atun*, *palmito*, *globo*, *tesso* i *leó*, que a Callosa, per exemple, són *tonyina*, *ventall*, *bufa*, *tes* i *llaó*.
- Els *pièds-noirs*, emigrants valencians a Algèria a finals del segle passat i primera meitat d'aquest, ens han deixat algunes recialles lèxiques del francès. Generalment fan referència a l'alimentació, la indumentària i les tasques relacionades amb el camp: *carrota*, *celerí*, *culotes*, etc.
- Sovint a Tàrbena, i en general a la Marina, s'ha donat preferència a unes solucions lèxiques que prenen variants formals diferents en altres comarques valencianes: *antiu*, *bacallar*, *cuixot*, *dacsa*, *lletuga*, *palmito*, *sarvatxo*, *sutja*, *tabà*, corresponen a 'antic, abadejo, pernil, panís, encisam, ventall, fardatxo, follí/estalzí i tave' que sentim en altres llocs.
- Per últim, cal destacar tota una sèrie de paraules que han quedat arrere en el temps i que només coneixen els majors i d'altres que malauradament comencen a castellanitzar-se entre els jòvens: *ana qui has vingut?* / *an qui has vingut?*, *barandat* / *tabic*, *buc* / *cormena*, *clarió* / *tissa*, *jupetí* / *xaleco*, *lleixiu* / *leija*, *parrús* / *flequillo*, *ombra* / *sombra*, *torcaboques* / *servilleta*, etc.

Seguidament hi donarem constància d'un petit recull de paraules habituals a Tàrbena, moltes de les quals es desconeixen a la resta del valencià o hi tenen poca extensió:

aidar. En tarbener és desconegut el verb *ajudar*:
vols que t'aida?

alamon. Molt, bona cosa.

allot. Llot, tarquim que es forma especialment a les basses.

ametló 1.(*amel·ló*). Galló trencat. 2. (*mel·ló*). Ametla verda i tendra.

ampit. Peu de muntanya.

anitpassada (*animpassà*). Anit. La forma tarbenera és una variant del mallorquí *anitpassada*.

barginja. Variant fonètica que presenta el mot *albergínia*.

bec. *Bec de pardal*. A la major part del valencià es diu *pic* o *pico*.

beneit. Babau, bovo.

berruga (*barruga*). Peça de fusta giratòria per a travar la porta. Baldelló. Possible mallorquinisme.

borrasquina. Plugim.

bumbot. Diferents espècies d'insectes del gènere *Bombus*.

busarany. Musaranya. Petit mamífer insectívor, semblant al ratolí, però amb el musell llarg i punxegut.

bric. Anglisme viu a la Marina que s'aplica a la 'rajola'.

capçaneta. Animal invertebrat artròpode (miriàpode) conegut científicament per *Himantariella pseudohimantarium*.

capcingle (*catsingle*). Anella de fusta de l'extrem de la cingla.

caperull. Caramull; extrem superior, vèrtex.

cardet (*cartet*). Penca.

carrota. Pastenaga de color taronja.

celerí (*salerí*). Api. Gal·licisme.

combombo. Cogombre.

comensela. Tombarella, volantí.

conillons (**ju(g)ar a**). Jugar a cuit, a conillets a amagar. Mallorquinisme.

corc. Corcó. Larva de diversos insectes que es cria dins la fusta i la rosegada.

corruquejar. Parrupar els coloms. Aquesta paraula s'ha creat a partir de la imitació del propi cant de l'ocell.

cotna. Corfa del pa. A la resta de pobles escorfa.

cra. Cranc

culotes. Bragues de les dones. Gal·licisme.

daixò. Aquesta paraula s'aplica a qualsevol objecte, al qual en un moment determinat volem referir-nos i no recordem el nom. Es pronuncia *dexò* (femení *dexona*): *Pose'm una dexona*.

degotís. Estalactita.

desmondar. Netejar o esporgar els ceps de les sar-

ments i pàmpons inútils o superflus, de manera que queden en millors condicions de fructificar.

despitralat. Amb la camisa mal cordada i el pit a l'aire.

desvanit. Content, satisfet.

emparraladora. Planta enfiladissa.

entrar-se'n. Perdre llargària i amplada una peça de tela. Encongir-se. També es diu que la roba s'a-minva.

entreuixa. Entreuix, besanca.

escarpó. Espinada dels animals, especialment de la gallina.

esclafoll. Cadascuna de les làmines que componen una ceba.

esguitxar. Esguitar, esquitxar.

espitjar. Espentar. Fer força contra una cosa o persona per a moure-la.

estrel. Estrela. Té gènere femení: *ses estrels*.

fanguinero. Conjunt de xafades produïdes en una superfície banyada o barrejada de fang i aigua.

ficossi. Alficòs. Tipus de cogombre allargat.

figureta. Lluer. Ocell *Carduelis spinus*.

fregido. Fregit de pebrera i barginja.

frontó. Façana.

fuçó. Punxa o agulló que tenen les abelles i les vespes.

ganjol. Lliri blau.

gatxull. Barreja de fang i aigua o simplement un toll, de dimensions reduïdes quan algú esguita o li cau un líquid.

gírgola. Tipus d'esclata-sang.

gony. Nuc que es fa a la gola. Gangli. gorrunella. Oronella.

grapes (**anar de**). Anar amb els dos peus i les dues mans a terra. S'aplica generalment als xiquets. Anar a gatameu.

grill. Cadascuna de les parts en què està dividit l'interior d'alguns fruits, com ara la taronja o la llima. Galló.

gruixat. Gruixut, que té un gruix considerable.

grum. Gra d'all.

guiato. Bastó, gaiato.

indià (*andià*). Titot, gall dindi. Au de la família de les gallinàcies. Pavo és un castellanisme.

juger. Lleuger; de poc pes; de poca consistència; àgil.

leix. Eix de les rodes. *Leix* presenta l'article fusio-nat: *l'eix*.

maceta. Mà de morter.

magalanxa. Infracció maliciosa de les regles d'un joc o d'una competició. Trampa o embolic.

maleit. Rabiós, de mal geni; roïn, queferós. *Fer-se maleit.* Renyar: *mon pare ma s'ha fet maleit.*

maurà. Ventall del foc.

meular. Miolar el gat.

minxo. Menjar típic de les terres muntanyenques del migjorn valencià. Segons Colomina (1991: 244-246), la paraula *minxo* té relació amb l'occità *pan de mincho/micho* o *mico*, que té significats pròxims, i amb el castellà *mijo* i *miga*. La relació amb el verb *menjar* és secundària.

monta. Multa.

mullado. Espencat de *tomaca*, *pebrera* i *barginja*.

nedar. Variant fonètica que pren el verb nadar. El present és *neda*, *nedes*, *neda*, *nedem*, *nedeu* i *neden*.

nyarco. Trau o trinxet al cap.

nyespro. Fruit del *nesprer*.

palleroc. Pellerofa de l'espiga de dacsà.

panet moro. Fòssil de qualsevol mol·lusc.

papots. Galteres. Inflamació de la paròtide.

parrús. Serrell.

passe. Malaltia epidèmica.

petorri. Planta que quan es tira al foc fa trons continus. Cepell, bruc. *Erica multiflora*.

picot. Campana cilíndrica que s'utilitza per al ramat.

pitxelina. Petxina.

poltrú. Paltrot; tipus d'embotit. Possible mallorquinisme.

porrona. Botija.

postissa. Instrument de música popular. Castanyola, castanyeta.

potó. Peülla de porc.

primavera. Mallerenga carbonera. Ocell *Parus major*.

puces (a). Pujar al be.

pugèrrit (a). Anar a coix-coix.

refillol. Rebrot a la soca d'un arbre. El *tany* és el de l'olivera.

ramutxalla (remutxalla). Conjunt de branquetes

tendres i primes d'un arbre.

rateta voladora. Rata penada.

rentar. Llavar en general. La forma rentar en valencià sol utilitzar-se en el sentit de 'repassar' o 'esbandir'.

revetla. Berbena.

ribrell. Llibrell.

rugló. Rutló de batre cereals de pedra i llis. El *trull* és de fusta i fa estries.

runar. Lloc abrupte ple de pedres menudes i movedisses. Terregaller.

saleret. Os situat a la part inferior de l'espina. Copró.

sarvatxo. Fardatxo, llangardaix.

semmar. Plantar en general.

serradís. Conjunt de partícules que es desprenen de la fusta en serrar-la. Serradura.

soberg. Que destaca per la grandària o per les coses que fa.

sota mardana. Sota d'oros en un joc de cartes.

sovatge. Salvatge.

sutja. Substància negra que s'acumula a les xemeneies o conductes de fum. Sutge, follí, estalzí.

tallanàs. Papaorelles. *Forficula auricularis*.

titina de sa coa llarga. Cuereta. Ocell *Motacilla alba*.

tirimbola. Furonera, bossa per a dur els furons.

treure. Variant formal equivalent al valencià *traure*.

viró. Pebre coent, vitet o bitxo.

xamar (darrerament també *xumar*). Ingerir en excés begudes alcohòliques. *Xamera*: beguda.

xanca. Sambori; joc infantil.

xofa. Gra de dacsà que en torrar-se esclata i s'obri en forma de flor. Roseta, crispeta.

xona. Tipus de caragol. Reineta. *Pseudotachea splendida*.

xorc. Estèril, eixorc, que no pot tenir descendència.

La intenció del present article és que aquesta modesta aportació permeta d'omplir el buit existent en el coneixement de temes locals, a més de contribuir al reconeixement de la nostra llengua i de la nostra cultura, injustament maltractada pels de fora i pels de dins des de fa segles.

Espera que el poble de Tàrbena sàpia mantenir aquest patrimoni lingüístic tan ric i variat que posseeix i que pose tots els esforços a dignificar la llengua que ha heretat dels seus avantpassats. Si no ho fem nosaltres, qui ho ha de fer? Faig constar el meu agraïment sincer

especialment a en Joan-Lluís, a la Mari Fran i a tota la seua família, i també a la Ter, a la Núria, a l'Anna Mar, a en Nazari, a Jaume Molines i a tots els amics tarbeners que m'han aportat alguna cosa i sense els quals aquest article no hagués estat possible.